

Strategia i taktyka

Strategia i taktyka to dwa najważniejsze pojęcia w szachach. Strategia odpowiada na pytanie: „Co chcemy osiągnąć?”, zaś taktyka podpowiada nam: „Jakie kroki należy stawiać, żeby to się udało?”.

MF. MACIEJ SROCYŃSKI

Mówi się, że pod względem stylu gry istnieją zawodnicy typowo strategiczni, jak na przykład Anatolij Karpow lub nastawieni na ostrą, kombinacyjną grę, jak chociażby Michail Tal.

Mistrzem świata, który znakomicie czuł się tak w taktyce, jak i w strategii, był legendarny Garri Kasparow. W swojej książce „Jak życie naśladuje szachy” Kasparow cytował starożytnego myśliciela Sun Tzu:

Strategia bez taktyki jest najwolniejszą drogą do zwycięstwa. Taktyka pozbawiona strategii jest zgiełkiem poprzedzającym klęskę.

Uważam, że taktyka i strategia nierozdzielnie są ze sobą powiązane. Jednak nauka tych elementów następuje w zupełnie innym czasie rozwoju szachisty. Początkujący adept królewskiej gry nie będzie zwracał uwagi na takie elementy, jak: struktura pionów, słabości pól, czy przewaga pary gońców. Z pewnością jednak będzie chciał zbijać jak najwięcej figur, najlepiej do gołego króla u przeciwnika. W tym celu zastawi różne pułapki lub małe szachowe kombinacje. Dlatego kiedy uczę gry w szachy, podpowiadam swoim juniorom, aby rozpoczynali partię od posunięcia 1.e4, po którym następuje żywa, figurowa gra, z wieloma motywami taktycznymi. Ciekawostką jest fakt, że wielu szachistów, którzy w młodości grywali ruch 1.e4, będąc już bardziej doświadczonymi graczami przerywa się na ruchy 1.d4 czy 1.c4, które zawierają o wiele więcej idei strategicznych.

Przechodząc do dalszej części mojego artykułu, posłużę się kolejnymi cytatem:

Badania polskiego psychologa szachowego, dr. Jana Przewoźnika, a także dr. Roberta Porzaka z zespołem, potwierdziły to, co szachowi praktycy wiedzieli już od dawna – najlepszą formą treningu dla początkujących jest matowanie w jednym ruchu!

Paweł Dudziński

Jestem przekonany, że w początkowym okresie nauczania gry w szachy rozwiązywanie zadań jest najważniejszym elementem treningu szachowego. Należy zacząć od prostych (jednoruchowych) zadań szachowych i systematycznie zwiększać ich poziom trudności (zadania w 2-3 ruchach). Taka forma nauki jest dla dzieci przyjemna i pożyteczna. Dzieci o wiele chętniej rozwiązują kombinacje, niż uczą się trudniejszej, choć równie ważnej sztuki rozgrywania końcówek.

W pracy z dziećmi i młodzieżą zauważyłem ogromną różnicę pomiędzy szachistami, którzy ćwiczą taktykę, a tymi którzy tego nie robią. Szachista, który systematycznie trenował rozwiązywanie zadań, bardzo szybko potrafi określić, czy w pozycji znajduje się kombinacja, która przyniesie mu korzyści. Zawodnik, który nie trenuje tego na co dzień, z reguły nie dostrzeże nadarżającej się okazji lub zajmie mu to znacz-

✦ Trening rozwiązywania zadań pomaga wyostrzyć zmysł kombinacyjny i jest bardzo skuteczny.

nie więcej czasu. Tabele turniejowe również odzwierciedlają te różnice – łatwo domyślić się, kto zgarnia puchary na zawodach szachowych wśród dzieci...

Szachistom łatwiej jest dostrzec rozwiązanie zadania, kiedy jest mało figur na szachownicy. Wówczas mamy do czynienia ze wzorcowym typem motywu. Kiedy szachownica jest pełna figur, będzie to trudniejsze. Przypomina to trochę patrzenie przez zamgloną szybę. Widzi się znacznie mniej i trzeba się bardziej wysilić, aby dostrzec szczegóły.

Ruch białych
- mat w 1

Ruch białych
- mat w 1

Szanowny Czytelniku! Znalazienie pierwszego mata 1.♙×c8# zajęło Ci zapewne sekundę albo dwie. Nad drugim matem 1.♙×f8# myślałeś zapewne trochę dłużej. Okazuje się, że jest to ten sam motyw szachowy, a zupełnie inne czasy rozwiązywania zadania.

Zauważyłem jeszcze jedną prawidłowość – dzieci i młodzież bardzo dobrze radzą sobie w testach lub w sprawdzianach, w których mają za zadanie zna-

leźć mata lub taktyczne uderzenie. Niestety, podczas partii turniejowej, kiedy ten sam motyw pojawi się na planszy, często go przeoczą! W trakcie gry nikt Ci nie powie: „Poczekaj, zastanów się, szukaj kombinacji!”. Trening rozwiązywania zadań pomaga wyostrzyć zmysł kombinacyjny i jest bardzo skuteczny. Szachiści po rozwiązaniu setek ćwiczeń wyrabiają w sobie intuicję, która podpowiada im, że „coś musi być w tej pozycji!”.

Dobre umiejętności taktyczne nie są czymś nadzwyczajnym. Każdy szachista może je sam w sobie wypracować poprzez rozwiązywanie zadań szachowych. Droga do szachowego mistrzostwa nie jest jednak prosta, wymaga ona od zawodnika systematycznego treningu oraz motywacji do bycia coraz lepszym.

Już wkrótce w szachowych sklepach pojawi się moja książka pt. „Pierwszy krok do szachowego mistrzostwa”. Zawiera ona 702 zadania, których celem jest zamatanie króla w jednym ruchu. Planuję wydać kolejne publikacje z tej serii, które będą zawierać coraz to trudniejsze przykłady. Mój zbiór zadań ma na celu wspomóc proces rozwoju początkujących szachistów. Przeznaczony jest dla dzieci, młodzieży i dorosłych, którzy znają już podstawowe zasady gry w szachy, a chcą osiągać coraz to lepsze wyniki na turniejach szachowych. Jestem przekonany, że po rozwiązaniu wszystkich zadań z mojej książki będziesz grał lepiej w szachy!

Okładka książki Macieja Sroczyńskiego wydanej pod patronatem „Mata”